



Universiteit
Leiden
The Netherlands

De watersnoodramp in Limburg

Smolenaars, M-L.

Citation

Smolenaars, M. -L. (1994). De watersnoodramp in Limburg. *Bestuurskundige Berichten*, 9(1), 13-14.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233767>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233767>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Crises en het veelkoppige mediamonster

Lokale televisie en radio, commerciële televisie, kabel-TV, abonnee-TV, landelijke en regionale dagbladen en nog veel meer soorten media hebben hun intrede gedaan. Er komen ook nog steeds nieuwe media bij. En zij hebben allemaal behoefte aan maar één ding: nieuws, nieuws en nog eens nieuws.

Mirjam van het Loo

Veelkoppig monster

De media kunnen vergeleken worden met een veelkoppig monster, dat steeds gevoed moet worden. Gezien de enorme behoefte aan nieuws die er nu eenmaal bestaat, komt iedere crisis in een organisatie van belang, in principe in aanmerking om (voorpagina)nieuws te worden.

Eén vande opvallendste kenmerken van een crisis is het feit dat de pers er in groten getale op af komt. Iedere journalist probeert zo snel mogelijk zo veel mogelijk informatie te verzamelen over een crisis. Kranten en omroepen proberen het nieuws op de beste, snelste en meest efficiënte manier te brengen. Nieuws is en blijft namelijk een commercieel produkt.

"Make-up information"

Het veelkoppige mediamonster moet, om in leven te blijven, steeds met nieuws

gevoed worden. Dit betekent, dat er ook nieuws gebracht moet worden op momenten, waarop weinig of geen nieuws beschikbaar is. Het gevaar bestaat dan, dat journalisten zelf het nieuws gaan maken. Dit houdt in dat onvolledige informatie door de journalisten wordt aangevuld met eigen veronderstellingen.

Een organisatie in crisis

Organisaties lopen, zoals hierboven beschreven, het risico, dat onjuiste informatie over de crisis in de wereld komt. Als men zich laat verrassen door plotse interesse van de media kan deze confrontatie op haar beurt weer een eigen crisis veroorzaken.

Het is voor een organisatie van groot belang het slechte nieuws zo snel en zo volledig mogelijk te brengen. Door het geven van snelle en accurate informatie loopt een organisatie minder gevaar dat de media zelf het nieuws "verzinnen".

Zo zal ook de geloofwaardigheid van een organisatie minder gevaar lopen. Na het brengen van het slechte nieuws moet zoveel mogelijk aandacht worden besteed aan de positieve actie, die een organisatie wil ondernemen om de nadelige gevolgen van een crisis zoveel mogelijk te beperken. Hierbij kunnen de media zelfs van nut zijn. Zij kunnen namelijk helpen bij het verspreiden van informatie ter voorkoming van "slachtoffers" (bijvoorbeeld bij schoonmaakmiddel in Nutricia-babyvoeding).

Conclusie

Het is voor organisaties uitermate belangrijk een goede relatie met de media te hebben. Belangrijke aspecten bij communicatie met de media, maar ook met publieksgroepen, zijn snelheid, accurate, geloofwaardigheid en adequaat ingrijpen.



Mini-Deltaplan in Grevenbicht. Als het niet zo'n crisis was, zou je aan een spelletje kunnen denken.



Zo zet je je auto neer, even later is hij overdonderd door de Maas. De ruitwisser lijkt nog aan te staan, maar tegen zoveel water is hij machteloos.

Het is 19 december. Het zondagavond dat de middags een waarschuwaarin wordt gezegd dat maas en dat van haar zijkritieke hoogte. In het

sproken van een zondvloed. Verontruste Zuid-Limburgers die het belgische journaal hebben gezien en willen weten of de hoge waterstand van de maas ook consequenties heeft voor hun krijgen bij zowel het hoofdkantoor van de directie Limburg van Rijkswaterstaat als bij de gemeente Maastricht geen gehoor.

Marie-Louise

De Nederlandse autoriteiten hebben geen contact gezocht met het belgische crisiscentrum en het belgisch crisiscentrum heeft andersom ook geen contact opgenomen met de Nederlandse autoriteiten. "Dat behoort niet tot ons taken pakket", volgens een lid van het crisisteam in Brussel.

In de nacht van zondag op maandag bereikt de maas bij Borgharen-dorp het peil waarop de lokale brandweer volgens het rampenplan moet worden gewaarschuwd en dit wordt ook gedaan.

Om half vier 's middags op maandag 20 december wordt een alarmfase afgekondigd, maar de burgers worden nog niet gewaarschuwd. Dit gebeurt nog alle-

De watersnoodramp in Limburg

BRT-journaal meldt die belgische regering 's wing heeft verspreid het waterpeil van de rivieren zal stijgen naar journaal wordt zelfs ge-

maal volgens het rampenplan, waarin staat dat de burgers pas worden gewaarschuwd als het water in de maas een hoogte van 44,70 heeft bereikt. Om zeven uur 's avonds besluit men om van het rampenplan af te wijken. Het water in de maas heeft nog niet het peil van 44,70 meter bereikt, maar men besluit om de burgers toch al te gaan waarschuwen omdat het water in een absoluut recordtempo aan het stijgen is. Er worden folders uitgedeeld en tussen zeven en acht rijden er geluidswagens door de dorpen die de volgende boodschap verspreiden: "Het maaswater heeft een zodanige hoogte bereikt, dat de alarmfase is ingegaan. Verwacht wordt dat het water verder zal stijgen. U moet in de komende uren rekening houden met een overstroming. De hulpdiensten zijn in staat van paraatheid gebracht.

Raadpleeg de folder over het hulpverleningsplan".

Vanaf dat moment gaat alles zeer snel. De burgers hebben nog slechts een paar uur de tijd om zandzakken te vullen, deuren af te katten, meubels te versjouwten, auto's te verplaatsen gas en elektriciteit af te sluiten etc. Om tien uur 's avonds wordt het peil van 44,70 meter bereikt dat eigenlijk was voorspeld voor middernacht en om 23.00 uur staan de eerste straten in Borgharen en Itteren onder water. Op woensdagochtend om 8.00 uur bereikt het water bij Borgharen de hoogste stand.

In Roermond begint de ellende pas als in Borgharen het hoogste punt als is bereikt. Op dinsdagmorgen om 6.00 uur komt het crisisteam daar voor het eerst

bijelkaar en om 8.00 uur gaat het eerste persbericht de deur uit. De hele dag worden de burgers met behulp van de lokale omroep op de hoogte gehouden van de waterstanden en worden ze gewaarschuwd voor de op hande zijnde overstroming. Om half vier 's middags wordt de eerste huis aan huis brief met daarop een waarschuwing voor de overstroming verspreid.

Het zit de gemeente echter niet mee. In 1984 was er ook een gigantische overstroming voorspeld, maar uiteindelijk viel alles toen heel erg mee. In januari van 1993 waren de eerste voorspellingen die rijkswaterstaat deed ook erg hoog en werd bij volgende voorspellingen alles steeds verder naar beneden bijgesteld. Burgers stonden hierdoor sceptisch tegenover de waarschuwingen van de gemeente, dit blijkt wel uit het volgende stukje uit een "Dagboek in het water" dat wordt gepubliceerd door het dagblad "De Limburger".

"8.30 uur. Slecht geslapen. Ofschoon ik me zo had voorgenomen me niet gek te laten maken door de paniekverhalen van wijkbewoners die dinsdagavond massaal met zandzakken leurd. Een groot deel van Herten onder water? Laat me niet lachen. Dat hadden ze in 1984 toch ook voorspeld. Toen was ik zo gek mijn dochter te evacueren en mijn huis te ontruimen en er gebeurde niets."

Dit stukje werd gepuliceerd op donderdag 23 december en heeft betrekking op woensdagmorgen. De gemeente Roermond was al vanaf dinsdagochtend bezig met het waarschuwen van de burgers dat het water dit keer hoger zou komen als in 1984.

Na de ramp begon iedereen zich (natuurlijk) af te vragen of de schade die deze had aangericht niet veel kleiner was geweest als mensen sneller of anders hadden gehandeld.

Veel gestelde vragen in Itteren, Borgharen en andere plaatsen in Zuid-Limburg waren; waarom werd er zo lang gewacht met het waarschuwen van de burgers? En deugd het rampenplan voor overstromingen van de maas wel? Als dit plan helemaal was opgevolgd was er nog langer gewacht met het waarschuwen van de burgers en hadden deze helemaal geen tijd meer gehad om te proberen om hun eigendommen in veiligheid te brengen.

Een woordvoerder van rijkswaterstaat antwoordde op deze vragen dat pas gekeken kon worden of het rampenplan niet deugd naar aanleiding van evaluatie van de ramp achteraf en dat rijkswaterstaat pas zeer laat kon waarschuwen omdat de voorspellingen betreffende de waterstanden die door de dienst riza van rijkswaterstaat worden gedaan met be-

hulp van allerlei modellen en computerprogramma's slecht een halve dag vooruit kunnen kijken en dat voorspellingen op basis van andere gegevens te onnauwkeurig zijn. Enkele dagen later toen er opnieuw gevaar was voor overstromingen in Zuid-Limburg bleek echter dat het voor rijkswaterstaat toch mogelijk was om waarschuwingen te doen op basis van andere gegevens. De inwoners van zuid-limburg werden toen namelijk gewaarschuwd voor nieuwe overstromingen op basis van de hoeveelheid neerslag in Noord-Frankrijk.

Voor Roermond en Venlo gold de vraag van het laat waarschuwen natuurlijk al een stuk minder, maar een vraag die in heel Limburg werd gesteld was: Waarom is er nog steeds niet aan verhoging en versterking van de dijken gedaan? Hierover wordt al sinds 1984 gepraat, maar er is nog steeds niets gebeurd.

Iets wat in deze situatie echter zeer snel vergeten werd is dat gemeentes soms wel iets ondernomen hebben om de dijken te verbeteren, maar dit leidde dan tot hevige protesten van de omwonende omdat hun prachtige uitzicht op de rivier dan bedorven zou worden. Diezelfde burgers klagen nu steen en been omdat de oude dijk niet sterk genoeg was om hun te beschermen tegen het maaswater.



Een tractor laat zien dat hij heel wat meer mans is dan een auto. Je hebt paarden en luxepaarden.

De Hongaarse duidelijk nog litieke omwentische productiek sterk gedaald.

Onzekere toekomst voor de Hongaarse landbouw landbouw heeft haar draai niet gevonden sinds de politiek van 1989. De agrarische sector is de afgelopen jaren de prijzen van het voedsel dat in de winkels ligt is enorm gestegen en veel Hongaren die in de agrarische sector werkzaam waren, zijn ontslagen of verdienen inmiddels zo weinig dat ze er een deeltijdbaan bij hebben moeten nemen. De jubelstemming, die aan het eind van de tachtiger jaren onder de agrariërs op het Hongaarse platteland heerste, lijkt omgeslagen in apathie en bezorgdheid over de toekomst.

Niels van den Eeden

Het leek allemaal zo mooi aan de vooravond van de negentiger jaren: met het opstappen van Janos Kádár, de laatste boeman van het communistische regime, zou de weg zijn vrijgemaakt voor een snelle transformatie van de samenleving, de politiek en de economische structuur van Hongarije. Burgers zouden weer in alle eerlijkheid en openheid met elkaar kunnen leven en de laatste communistische apparatski's zouden in snel tempo hun plaats moeten afstaan aan jonge en deskundige politici. Daarnaast was het de bedoeling dat in korte tijd de centraal geleide economie vervangen zou worden door een structuur waarin de markt de prijsvorming van industriële- en agrarische producten zou bepalen.

economie

De werkelijkheid blijkt echter minder mooi te zijn dan velen in de begindagen van het post-communistische tijdperk hoopten. De omvorming van de plan-economie in een markteconomie loopt vooralsnog zeer stroef. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de economie sinds 1989 rake klappen heeft opgelopen: in de periode 1991-1992 is het BNP van Hongarije met 14 procent gedaald, terwijl in dezelfde periode de inflatie 58 procent bedroeg. Met de werkloosheid is het niet beter gesteld. De OESO schatte dat in 1993 de werkloosheid ten opzichte van 1992 met vier procent is toegenomen van 13 tot 17 procent van de beroepsbevolking.

landbouwstructuur

Evenals de transformatie van de economie verloopt de omvorming van de landbouwstructuur in Hongarije niet zonder problemen. Het gevolg hiervan is dat

de huidige structuur van de landbouw nog altijd veel gelijkenis vertoont met die uit het communistisch tijdperk. De belangrijkste steunpilaren van deze structuur zijn de staatslandbouwbedrijven en de collectieve landbouwbedrijven. De staatslandbouwbedrijven in Hongarije zijn te vergelijken met sovchozen in de voormalige Sovjet-Unie. Een sovchoze was een modelboerenbedrijf, wat inhield dat het bedrijf eigendom van de staat was en dat het meer hulpbronnen tot haar beschikking had dan een kolchoze. De collectieve landbouwbedrijven in Hongarije zijn te vergelijken met kolchozen. Kolchozen waren bedrijven die formeel eigendom waren van de leden, maar die onder scherp toezicht stonden van de staat.

grondverdeling

Problemen die de overheid tegenkomt bij de transformatie van de landbouwsector hebben vooral betrekking op de toewijzing van grondeigendom, de teruggave van het bezit van de collectieve landbouwbedrijven aan hun leden, de omvorming van de verouderde collectieve landbouwbedrijven in moderne boerenondernemingen en de privatisering van de staatslandbouwbedrijven.

Het beleid dat de overheid ontwikkeld heeft om de kwestie van de eigendomsproblematiek van geprivatiseerde grond op te lossen, heeft de overheid op hoofdlijnen vastgelegd in de Compensatiewet. Deze wet bepaalt dat voormalige grondeigenaren of hun erfgenamen gedeeltelijk gecompenseerd moeten worden voor de grond die ze tijdens het communistisch bewind hebben moeten afstaan.

De implementatie van de wet, die inmiddels in volle gang is, verloopt zeer moeizaam. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de uitvoering van de wet heftige reacties oproept: veel Hongaren zijn hun eigendomsbewijzen kwijtgeraakt of hebben ze nooit bezeten, veel burgers proberen aanspraak te maken op dezelfde grond, burgers die nergens recht op hebben proberen de nieuwe grondeigenaren het leven zuur te maken en de directeuren van de collectieve landbouwbedrijven zien de nieuwe grondeigenaren als een bedreiging voor hun onderneming.

Deze problemen worden versterkt door de manier waarop de centrale overheid de uitvoering van de wet heeft georganiseerd. In de wet is neergelegd dat lokale bestuurders in overleg met directeuren van de collectieve landbouwbedrijven en plaatselijke veilingmeesters de grond aan de rechthebbenden behoren toe te wijzen. Deze decentralisatie van bevoegdheden heeft er toe geleid dat de rijksoverheid haar greep op de uitvoering van de Compensatiewet is kwijtgeraakt, waardoor het grondbeleid van de centrale overheid min of meer een eigen leven is gaan leiden. Geen enkele overheidsinstantie of overheidsdienst heeft op dit moment in Hongarije een duidelijk beeld over de fase waarin het uitvoeringsproces aangaande de herverdeling van grond zich nu bevindt.

Politiek

In de Hongaarse politiek heerster heden ten dage geen consensus over het gevoerde landbouwbeleid. Een voorbeeld hiervan is dat in de afgelopen kabinetsperiode het parlement al drie keer de Minister van Landbouw tot aftreden heeft gedwongen. De huidige Minister van Landbouw, Janos Szabo, die in